

Формування навичок аудіювання у студентів фізико-технічних спеціальностей (на матеріалі англомовних новин телеканалу „EURONEWS”)

О. Ю. Корж, Л. В. Романюк

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна
Corresponding author. E-mail: madam.korz@yandex.ua, Lvs1501@ukr.net

Paper received 24.03.17; Accepted for publication 01.04.17.

Анотація. У статті окреслено коло науковців, що займаються вивченням проблеми комунікативного підходу та питанням проведення аудіювання в межах цього підходу. Визначено дефініцію „аудіювання”. Акцентовано увагу на чинниках, що сприяють появі труднощів сприйняття автентичного тексту. Підкреслено, що новини телеканалу „Euronews” є гарним матеріалом для проведення аудіювання у ВНЗ. Указано на тематику телевізійних повідомлень цього каналу. Проведено спостереження за роботою студентів фізико-технічних спеціальностей. Залежно від тематики теленовин описано результати дослідження за рівнем сприйняття англомовної інформації. Зазначено, що використання відеоповідомлень сприяє формуванню навичок англомовного аудіювання та іншомовної компетентності.

Ключові слова: комунікативний підхід, аудіювання, іншомовна компетентність, професійна компетентність.

Євроінтеграція України – процес складний і тривалий. Вона підштовхує до зміни не тільки політичного курсу країни, але й освітнього, адже розширення ділових відносин із західноєвропейськими країнами вимагає від українців високого рівня знань іноземних мов. Зважаючи на це, змінюється і кут зору на викладання англійської мови. Провідним напрямом руху методики викладання стає комунікативний підхід, а одним із найкращих способів удосконалення навичок англійського мовлення є аудіювання.

Механізм застосування комунікативного підходу до вивчення іноземної мови сьогодні застосовує низка вчених: О. Тарнопольський [6], М. Білан [1], Д. Бубнова [2], О. Сіваченко [5], В. Черниш [7] та ін. Ці дослідники прагнуть до підвищення рівня, перш за все, усного мовлення студентів, формування їх комунікативної компетентності. Питанням проведення аудіювання в межах такого підходу займаються В. Черниш [7], Л. Городнича [4], О. Тарнопольський [6], Д. Бубнова [2], М. Білан [1] та ін. Проблема ця актуальна і недостатньо вивчена в педагогіці. Сьогодні все ще лишається необхідність її ґрунтовного дослідження, особливо в межах аспекту викладання дисципліни „Англійська мова за професійним спрямуванням”.

Метою нашого дослідження є вивчення проблеми формування навичок аудіювання англомовного мовлення у студентів фізико-технічних спеціальностей.

Перед нами постають такі завдання: визначити потрактування терміна „аудіювання”; виділити фактори, що сприяють виникненню труднощів сприйняття автентичного тексту; розглянути тематику повідомлень телеканалу „Euronews”; провести спостереження за роботою студентів фізико-технічних спеціальностей під час аудіювання англомовних новин, зафіксувати та проаналізувати результати дослідження; виокремити навички, що необхідні для розуміння повідомлення.

Матеріалом дослідження є англомовні новини телеканалу „Euronews”.

У педагогічній науковій літературі термін „аудіювання” тлумачать по-різному. На нашу думку, його „...доцільно розглядати як складний розумовий процес сприйняття, розпізнавання і розуміння мови,

що супроводжується активною переробкою інформації в зв'язку з наявним в аудитора лінгвістичним і прагматичним досвідом і оцінкою сприйнятої інформації” [1, с. 225].

Викладання дисципліни „Англійська мова за професійним спрямуванням” вимагає планування системи вправ таким чином, щоб студенти могли засвоїти той пласт знань, який необхідний у їхній фаховій діяльності. Тобто сам предмет передбачає наявність у студентів ВНЗ початкового рівня володіння іноземною мовою. Цьому сприяє багаторічне навчання учнів у загальноосвітніх школах, де вчителі послуговуються єдиною програмою викладання англійської мови, затвердженою Міністерством освіти України. У такий спосіб формується блок навичок та вмій, які потрібні для подальшого навчання англійській мові у ВНЗ. Однак цей рівень знань у кожного студента різний.

Для кращого сприйняття професійно спрямованого курсу англійської мови необхідно сформувати міцний фундамент. Студент, перш за все, повинен розуміти побутове мовлення, навчитися сприймати загально-суспільну інформацію. Уважаємо, що для досягнення кращого результату, варто використовувати для аудіювання тексти різної тематики, але в основному фахові. Для цього, на нашу думку, викладачам стане в нагоді матеріал телеканалу „Euronews”, адже в реальному житті кожний громадянин України переглядає новини українських ЗМІ. Отже, для кращого спілкування із іноземцями треба бути в колі новітніх подій, що відбуваються у світі. До того ж слід розуміти те, про що говорить співрозмовник. Це повсякденність, яка є основою для орієнтування в англомовному просторі, формування професійної компетентності, подальшого фахового та кар'єрного зросту.

На офіційному сайті каналу „Euronews” телевізійні новини розподілено за різними темами: „Adventures”, „Ad Zone”, „Boarding Pass”, „Business Line”, „Business Planet”, „Cinema”, „COP22”, „Cult”, „Focus”, „Futuris”, „Gravity”, „Insiders”, „Insight”, „Learning World”, „Life”, „Markets”, „Metropolitans”, „MIPTV – MIPCOM”, „Musika”, „No comment”, „Postcards”, „Sci-tech”, „Real Economy”, „Smart care”, „Space”, „Speed”,

„State of the Union”, „Target”, „The Corner”, „The Global Conversation”, „View”, „World News”. Усі вони мають повідомлення тривалістю 4–10 хвилин. Матеріали розраховані на англомовного глядача і не містять субтитрів.

Оскільки відео займають невеликий проміжок часу, новинні ресурси можна використовувати як один із елементів заняття. При цьому постійний перегляд теленовин розвиває звичку до сприйняття неадаптованого матеріалу.

Важливу роль для розуміння англійського мовлення відіграє візуальне оформлення повідомлення. Переважна більшість студентів відповідно до свого рівня не може зрозуміти текст новини дослівно. Завжди є лексичні одиниці чи синтаксичні конструкції, які викликають ускладнення. Візуалізація повідомлення дає можливість краще усвідомити усе, що відбувається на екрані, зануритися в контекст ситуації. Такий підхід сприяє формуванню лінгвістичної здогадки.

Сприйняття неадаптованої англомовної інформації на слух завжди викликає труднощі у студентів різного напрямку навчання, у тому числі, фізико-технічних спеціальностей: „У ході аудіювання слухач виконує складну перцептивно-мнемонічну діяльність і розумові операції аналізу, синтезу, дедукції, індукції, порівняння, протиставлення, абстрагування, конкретизації і т.д. Тому успішність аудіювання визначається як об’єктивними, так і суб’єктивними факторами” [9, с. 177].

До об’єктивних чинників відносять структуру та тематику повідомлення, умови проведення аудіювання, темп прочитання тексту, тривалість повідомлення тощо. Серед суб’єктивних факторів науковці виокремлюють рівень володіння іноземною мовою слухача, психологічні особливості (увага, емоційний стан, пам’ять, мовний слух тощо) [10, с. 151].

Великого значення набуває також імовірне прогнозування. Воно підштовхує слухача до пошуку шляхів вирішення проблеми, подолання труднощів сприйняття мовленнєвого матеріалу. Таким чином, на когнітивному рівні виникає низка асоціацій, що зумовлена необхідністю тлумачення незрозумілого тексту. Із глибин свідомості, пам’яті виринають образи, які й формують здогадку, тобто майже інтуїтивне сприйняття інформаційного потоку.

Під час добору теми повідомлення варто звернути увагу на те, що найлегшою для сприйняття є культурно-розважальна тематика, важчою – науково-популярна, найскладнішою – суспільно-політична [3, с. 90].

Із метою пошуку нових шляхів формування іншомовної компетентності, удосконалення навиків володіння побутовим та професійним мовленням, покращення рівня сприйняття неадаптованого мовного матеріалу ми провели невеликий експеримент. У кількох групах фізико-технічних спеціальностей, де загальна кількість студентів становить 96 (100%), було запропоновано по два повідомлення різної тематики („Space”, „Life”, „Futuris”).

У матеріалі розділу „Life” здебільшого описано подорожі до найвіддаленіших кутків планети, цікаві історико-культурні місця тощо. Повідомлення побудовані на загальноповсякденній лексиці, містять захоплюючі розповіді про довколишній світ. Прослуховування першої новини на тему „Life” засвідчує такі результати: 32 студенти (близько 33%) – „відмінно”, 38 студентів (близько 40%) – „добре”, 26 студентів (27%) – „задовільно”. Перегляд другого повідомлення із теми „Life” свідчить про такі показники: 33 студенти (близько 34%) – „відмінно”, 39 студентів (більше 41%) – „добре”, 24 студенти (25%) – „задовільно”. Як бачимо, результати майже однакові.

Новини із розділу „Futuris” розповідають про новачки у технічній сфері: хіміко-біологічні винаходи, робототехніка тощо. Прослуховування першого повідомлення за темою „Futuris” дає такі показники: 28 студентів (більше 29%) – „відмінно”, 40 студентів (близько 42%) – „добре”, 28 студентів (більше 29%) – „задовільно”. Перегляд другого повідомлення свідчить про такі результати: 22 студенти (близько 23%) – „відмінно”, 34 студенти (більше 35%) – „добре”, 40 студентів (близько 42%) – „задовільно”. У цьому випадку показники дещо різняться. Причиною цього може бути різний рівень складності самих текстів у межах теми та дещо різна тривалість повідомлень.

Англомовні матеріали із розділу „Space” відкривають глядачам світ астрономічних досягнень. У наслідок прослуховування першої новини за темою „Space” маємо такі показники: 21 студент (близько 22%) – „відмінно”, 28 студентів (більше 29%) – „добре”, 47 студентів (близько 49%) – „задовільно”. Перегляд другого повідомлення із теми „Space” свідчить про те, що 20 студентів (близько 21%) справилися на „відмінно”, 30 студентів (більше 31%) мають оцінку „добре”, 46 студентів (близько 48%) – „задовільно”. Тут бали майже однакові.

Результати спостереження показують, що найлегшою для сприйняття є тема „Life”, а найважчою – „Space”. Це пояснюється самим рівнем складності текстів, а також ступенем зацікавленості реципієнтів. Так, студенти краще сприймають повідомлення, що описують їхні власні захоплення. До того ж лексико-граматичний матеріал новин „Space” важчий для розуміння. Він містить наукову термінологію, більше нових слів, складніші синтаксичні конструкції.

У цілому є й невеликий пласт нових лексем, які студенти добре сприймають на слух. Це, як правило, слова іншомовного походження, про значення яких досить легко здогадатися: summit, consensus, phenomena, distance та інші. Однак згідно з результатами опитування 55% студентів вважають, що ускладнення щодо розуміння англомовного повідомлення викликає, перш за все, незнайома лексика. „Лексичні труднощі, – зазначають дослідники, – виникають при кількісному збільшенні словникового матеріалу, його різноманітності, при вживанні слів у переносному значенні, наявності слів, які не несуть великого інформативного навантаження” [8, с. 80].

Під час перегляду відеоповідомлення у слухачів виникають проблеми із іншомовними іменами (Bernard Schmitt, Tanguy Bertrand), географічними та астрономічними найменуваннями (Grenoble, Styx, Nix, Kerberos, Hydra), аббревіаціями (ESA), цифрами (0,3 millimeters, 35 steps, 30 centimeters, 48 hours) та датами (1930, 2006) тощо. Як правило, збиває з пантелику і незнайома лексика. Однак систематичне проведення аудіювання сприяє тому, що слухачі поступово звикають до неадаптованого мовлення. Це впливає на формування навичок використання імовірного прогнозування. Таким чином, поступово зникають проблеми, що пов'язані із розумінням змісту повідомлення.

Під час перегляду матеріалів телеканалу „Euronews” формуються й навички фонематичного слуху, які є першочерговими для 11 % студентів. 30 % процентів опитаних вважає, що цей процес ускладнює швидкий темп мовлення дикторів. Зауважимо, що спершу він стає вагомою перешкодою для розуміння новинних матеріалів, однак згодом слухачі звикають до нього. До того ж у реальному житті люди використовують різний темп мовлення, тому студенти фізико-технічних спеціальностей повинні підготуватися до такого спілкування.

Прослуховування новин каналу „Euronews” сприяє навичкам сприйняття синтаксичних конструкцій. Варто зауважити, що тільки 4 % опитаних убачають в цій проблемі серйозну перешкоду для розуміння змісту телевізійного повідомлення. Проте під час перегляду новини увага студентів розсіюється. Якщо слухачі стикаються із незрозумілою синтаксичною конструкцією, вони розумово намагаються відтворити її. Однак за цей час диктор подає глядачам значний шматок інформації, який залишається поза увагою студентів. Постійно переглядаючи телевізійні новини, реципієнти поступово звикають виокремлювати не окремі фрази із речень, а охоплювати увесь об'єм

синтаксичної конструкції. Формуються також і навички ймовірного прогнозування, завдяки яким можна, навіть не розуміючи перекладу всієї синтаксичної структури, усвідомити загальний зміст повідомлення.

Як бачимо, думки про найважливіші навички аудіювання у студентів розходяться. Попри це слухачі погоджуються, що для розуміння матеріалу „Euronews” необхідні знання про всі рівні мови та вміння користуватися ними.

Перегляд телевізійних новин дає можливість викладачеві задіяти не тільки слухові, але й зорові рецептори слухачів. Це відіграє важливу роль у формуванні низки навичок аудіювання і, як наслідок, іншомовної та професійної компетентності студентів фізико-технічних спеціальностей.

Отже, у цій статті визначено потрактування терміна „аудіювання”. Виокремлено фактори, що сприяють появі труднощів сприйняття англомовного тексту. Розглянуто тематичне розмаїття повідомлень телеканалу „Euronews”. Описано результати спостереження за роботою студентів під час проведення аудіювання англомовних новин.

Безперечно, результати дослідження не можуть бути остаточними, оскільки на них впливає низка факторів: рівень лінгвістичної складності повідомлення, тривалість новини, рівень знань англійської мови студентами фізико-технічних спеціальностей та зосередженість, інтерес слухачів до теми відеоматеріалів тощо. Для отримання об'єктивних висновків слід провести експеримент із більшою кількістю студентів, розширити тематику повідомлень та кількість новин. Однак наше дослідження дає підстави для переосмислення ролі аудіювання та визначення місця телевізійних матеріалів, у тому числі й каналу „Euronews”, у навчальному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білан М.Б. Формування навичок аудіювання у курсантів (студентів) вищих військових навчальних закладів / М.Б. Білан // Збірник наук. пр. Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – вип. 43. – С. 225 – 229.
2. Бубнова Д.В. Методика навчання ділового спілкування англійською мовою студентів старших курсів вищих технічних навчальних закладів: автореф. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія і методика навчання: германські мови” / Д.В. Бубнова. – К.: Київ. нац. лінгв. ун-т, 2007. – 24 с.
3. Вікович Р.І. Труднощі аудіювання англомовних теленовин / Р.І. Вікович // Наукові записки Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: Педагогіка. – 2016. – № 1. – С. 88 – 94.
4. Городнича Л.В. Диференційоване навчання молодших школярів аудіювання англійського мовлення з використанням комп'ютера: автореф. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія і методика навчання: германські мови” / Л.В. Городнича. – К.: Київ. нац. лінгв. ун-т, 2009. – 23 с.
5. Сіваченко О.О. Навчання аудіювання англомовних драматичних творів студентів старших курсів мовних спеціальностей: автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія і методика навчання: германські мови” / О.О. Сіваченко. – К.: Київ. нац. лінгв. ун-т, 2009. – 20 с.
6. Гарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посіб. – К.: Фірма „ІНКОО”, 2006. – 248 с.
7. Черниш В.В. Навчання англомовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів (середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням іноземної мови): автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 „Теорія і методика навчання: германські мови” / В.В. Черниш. – К.: Київ. нац. лінгв. ун-т, 2001. – 21 с.
8. Щокіна Т. Аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови / Т. Щокіна // Молодь і ринок. – 2014. – № 5. – С. 79 – 83.
9. Цвяк Л.В. Особливості навчання слухачів-нефілологів аудіювання іншомовних текстів за фахом / Л.В. Цвяк // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – 2014. – № 2. – С. 174 – 185.
10. Стирнік Н.С. Домінантні проблеми аудіювання в процесі навчання англійській мові студентів гуманітарних спеціальностей / Н.С. Стирнік // Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Мовознавство. – 2016. – т. 24. – вип. 11. – С. 149 – 153.

REFERENCES

1. Bilan M.B. Formation of listening skills in cadets (students) of higher military educational institutions / M.B. Bilan // Zbirnyk nauk. pr. Vijs'kovogo insty'tutu Ky'yivs'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2013. – vy'p. 43. – S. 225 – 229.
2. Bubnova D.V. Methods of teaching Business English senior students of higher technical educational institutions: avtoref. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk : specz. 13.00.02 „Teoriya i metody`ka navchannya : germans`ki movy`” / D.V. Bubnova. – K. : Ky'yiv. nacz. lingv. un-t, 2007. – 24 s.
3. Vikovy`ch R.I. The difficulty of listening English TV news / R.I. Vikovy`ch // Naukovi zapy`sky` Ternopil`s'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Volody`my`ra Gnatyuka. Ser. : Pedagogika. – 2016. – # 1. – S. 88 – 94.
4. Gorodny`cha L.V. Differentiated teaching of primary school learners of English listening by means of a computer: avtoref. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk: specz. 13.00.02 „Teoriya i metody`ka navchannya : germans`ki movy`” / L.V. Gorodny`cha. – K. : Ky'yiv. nacz. lingv. un-t, 2009. – 23 s.
5. Sivachenko O.O. Teaching of English listening dramas in senior students of linguistic specialties : avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk : specz. 13.00.02 „Teoriya i metody`ka navchannya : germans`ki movy`” / O.O. Sivachenko. – K. : Ky'yiv. nacz. lingv. un-t, 2009. – 20 s.
6. Tarnopol`s'ky`j O.B. Methods of teaching foreign language communication skills in higher linguistic educational institutions: teach. guidances. – K. : Firma „INKOS”, 2006. – 248 s.
7. Cherny`sh V.V. Teaching of English reading and listening skills using audio books of artistic literature (secondary school with advanced study of foreign languages) : avtoref. dy`s. na zdobuttya nauk. st. kand. ped. nauk : specz. 13.00.02 „Teoriya i metody`ka navchannya : germans`ki movy`” / V.V. Cherny`sh. – K. : Ky'yiv. nacz. lingv. un-t, 2001. – 21 s.
8. Shhokina T. Listening as one of the types of speaking activity on English lessons / T. Shhokina // Molod`i ry`nok. – 2014. – # 5. – S. 79 – 83.
9. Czvyak L.V. Features of teaching listening of foreign language professional texts in students of non-linguistic specialties / L.V. Czvyak // Zbirnyk naukovy`x prac` Nacional'noyi akademiyi Derzhavnoyi pry`kordonnoyi sluzhby` Ukrainy`. Ser. : Pedagogichni ta psy`xologichni nauky`. – 2014. – # 2. – S. 174 – 185.
10. Sty`rnik N.S. Dominant problems of listening in English stuying of humanities students / N.S. Sty`rnik // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universy'tetu. Ser. : Movoznavstvo. – 2016. – t. 24. – vy`p. 11. – S. 149 – 153.

Formation of listening skills in students of physical and technical specialties (based on the English news channel "EURONEWS")

O. Yu. Korzh, L. V. Romaniuk

Abstract. The article outlines the range of scientists who are studying the problem of communicative approach and the issue of listening within this approach. The definition of "listening" is defined. Attention is focused on factors that contribute to the appearance of difficulties in the perception of an authentic text. It is emphasized that the news of the "Euronews" TV channel is a good material for conducting of listening in universities. The subject of TV messages of this channel is indicated. Observation of students' work of physical and technical specialties was carried out. Depending on the subject of TV news, the results of the research on the level of perception of English information are described. It is indicated that the usage of video messages contributes to the formation of English listening skills and foreign-language competence.

Keywords: *communicative approach, listening, foreign competence, professional competence.*

Формирование навыков аудирования у студентов физико-технических специальностей (на материале англоязычных новостей телеканала "EURONEWS")

О. Ю. Корж, Л. В. Романюк

Аннотация. В статье очерчен круг ученых, которые занимаются изучением проблемы коммуникативного подхода и вопросом проведения аудирования в рамках этого подхода. Определяется дефиниция „аудирования”. Акцентируется внимание на факторах, которые способствуют появлению трудностей восприятия аутентического текста. Подчеркивается, что новости телеканала „Euronews” являются хорошим материалом для проведения аудирования в ВУЗах. Указывается тематика телевизионных сообщений этого канала. Проведено наблюдение за работой студентов физико-технических специальностей. В зависимости от тематики теленовостей описываются результаты исследования относительно уровня восприятия англоязычной информации. Указывается, что использование видеосообщений способствует формированию навыков англоязычного аудирования и иноязычной компетентности.

Ключевые слова: *коммуникативный подход, аудирование, иноязычная компетентность, профессиональная компетентность.*